

Швець Світлана Леонідівна

Криза біженців та імміграційні процеси Республіки Корея

УДК 316:314.15
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-6.11>

Швець Світлана Леонідівна
кандидат політичних наук,
асистент кафедри політичних наук
і права
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені
К.Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса,
Україна

У статті розглядаються імміграційні процеси Республіки Корея, що є наслідками глобалізаційних процесів та кризи біженців. Значна увага приділяється транснаціональній міграції та проблемі прийому та інтеграції іммігрантів у корейське суспільство в контексті політики збереження національної ідентичності. Здійснений аналіз імміграційних процесів та трансформація міграційної політики Республіки Корея. У статті використовуються загальні та спеціально-політичні методи дослідження для отримання наукових результатів, а саме методи аналізу, порівняння, синтезу, дедукції, метод структурно-політичного аналізу та інші. Визначаються основні детермінанти інтенсифікації міграційних процесів. Виокремлюються категорії іммігрантів, що найбільш характерні для Республіки Корея, а також специфіка імміграційної політики. Визначається вплив трудової міграції на формування міграційної політики Республіки Корея та аналізуються процеси перетворення країни на країну-реципієнта мігрантів. Аналізуються нормативно-правові акти з проблем визначення статусу біженця. Здійснюється огляд соціально-політичної кризи біженців на корейському острові Чеджу. Аналізується готовність суспільства Республіки Корея до прийняття біженців та інших категорій іммігрантів в умовах збереження традицій. Виокремлення проблематики надання іммігрантам гуманітарного статусу та його відмінність від інших міграційних статусів. Визначаються шляхи вирішення міграційних проблем Республіки Корея. У статті аналізується підхід корейського уряду до політики інтеграції та мультикультуралізму та її специфіки в Республіці Корея. Аналізуються основні бенефіціари політики інтеграції в Республіці Корея. Визначено, що процеси трансформації міграційної політики та процедури інтеграції іммігрантів у корейське суспільство сповільнюються неготовністю безпосередньо суспільства та політичних інституцій до змін у контексті збереження національної ідентичності. Здійснюється оцінка діяльності негромадських та неурядових організацій в процесі інтеграції біженців та інших категорій іммігрантів.

Ключові слова: іммігранти, міграційна політика, біженці, мультикультуралізм, інтеграція, міграційний конфлікт, адаптація.

Вступ. Міграційні процеси є наслідками глобалізації та транснаціоналізації сучасного світу. Ефективне управління міграційними процесами на національному, регіональному та локальному рівнях є важливим для сприяння регулярній міграції, а також перешкоджає використанню нерегулярних шляхів та зменшує відсоток нелегальних іммігрантів. Республіка Корея є консервативною країною щодо трансформації та пом'якшення міграційного законодавства, що пов'язано зі збереженням національної ідентичності. Однак натеper країна розміщує понад два мільйони іноземців на своїй території, що є істотним збільшенням за порівняно короткий період. Відповідно, Південна Корея прагне вдосконалити національні рамки міграції, приєднуючись до інших регіональних та міжнародних практик щодо міграційного управління.

Мета та завдання. Метою статті є аналіз імміграційних процесів і трансформація міграційної політики Республіки Корея.

Методи дослідження. У статті використовуються загальні та спеціально-політичні методи дослідження для отримання наукових результатів, а саме методи аналізу, порівняння, синтезу, дедукції, метод структурно-політичного аналізу та інші.

Результати. Республіка Корея має доволі тривалу політичну історію, однак інтенсифікація міграційних процесів у країні розпочалася з 50–60-х років

минулого століття. Детермінантами цих процесів стали зняття японської окупації (корейці, що емігрували під час окупації, поверталися до країни), завершення корейської війни (підвищення темпу формування міграційних потоків у середині країни «Північ–Південь») і зняття обмеження США на «несвропейську міграцію» (підвищення рівня імміграції). Тому можна визначити такі категорії іммігрантів, що характерні для Південної Кореї: транснаціональні іммігранти (біженці та трудові мігранти) та біженці з Північної Кореї. Щодо біженців та переселенців з Північної Кореї, то їм надається де-юре громадянство Південної Кореї на підставі Конституції, яка передбачає, що північнокорейці є громадянами Південної Кореї. Сеул також закликає до міжнародного захисту північнокорейських біженців. Тим не менш, варто зазначити, що в політиці уряду щодо північнокорейських біженців бракує послідовності в різних адміністраціях. Вісімдесяти роки для Південної Кореї стали початком активної трудової міграції в країну та перетворення з країни-донора міграції на країну-реципієнта. Трудова міграція в країні регулюється одразу декількома нормативно-правовими актами, серед яких закони про громадянство, про імміграційний контроль, про працевлаштування іноземців. Спільним, що об'єднує процеси трудової міграції в Південній Кореї, є те, що трудова

міграція не передбачає довготривалого знаходження особи на території країни, а також процеси в'їзду та виїзду регулюються урядом країни.

Щодо біженців як особливої категорії вимушених мігрантів, то 03 грудня 1992 р. Південна Корея ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про статус біженців та Протокол щодо статусу біженців, що набули чинності в березні 1993 року. 10 грудня 1993 року було встановлено положення щодо біженців, а 1 липня 1994 року Південна Корея почала отримувати заяви про притулок згідно зі зміненим законодавством про імміграцію [6]. Незважаючи на те, що Республіка Корея першою серед азійських країн підписала Конвенцію про статус біженців та почала трансформувати національне законодавство шляхом запровадження нормативно-правових актів, що регулюють статус біженців та захищають їх права, трансформація міграційної політики відбувається повільніше. Сучасну Південну Корею критикують за високі показники відхилених прохань щодо статусу біженця. Процесу порядку визначення статусу біженця не вистачає швидкості та прозорості, у зв'язку з чим уряд Південної Кореї критикують за низькі показники надання статусу біженцям. За показниками організації NANCEN (громадська організація для допомоги біженцям, заснована в 2009 році в Кореї), у 2019 році рівень визнання біженців у Південній Кореї становив 0,4% (у 2018 р. цей показник становив 3%). Цей показник набагато нижче середньосвітового рівня прийняття, який становить 38% [9]. Великий резонанс та протестні настрої в корейському суспільстві викликало прибуття 550 прохачів притулку з Ємену у 2018 році. Біженці з Ємену скористалися 30-денним туристичним безвізовим режимом корейського острова Чеджу. Це призвело до хвилі акцій протесту в корейському суспільстві, оскільки біженці сприймаються як загроза національній безпеці та ідентичності [8]. Користуючись цим, деякі урядовці намагалися погіршити закон про біженців і навіть прагнули до повного його скасування [9].

Однак реакцією уряду стало виключення Ємену з переліку країн, що не потребують візи на острів Чеджу, та роз'ясненнями дефініцій щодо «можливості» та «здатності» країни приймати біженців [6]. Варто зазначити, що уряд Південної Кореї пропонує «дозвіл на гуманітарне перебування» для деяких з тих, хто не визнаний біженцями. Фізична особа має право на отримання такого дозволу, тільки якщо вона є «особою, яка має розумні підстави для визнання того, що його її особиста свобода, швидше за все, буде порушена тортурами, іншим нелюдським поведінням або покаранням, або іншими подіями». Ці візи сильно відрізняються від отримання статусу біженця. Наприклад, запити сирійців, що звернулися з аналогічним проханням, не були схвалені урядом Республіки Корея і замість

цього надали деяким із них гуманітарний статус. Єменські біженці стали широкою соціально-політичною проблемою, тому серед протестувальників почали лунати гасла, що слід визначати, чи дійсно особа є біженцем, а не нелегальним трудовим іммігрантом. Ці аргументи посилювалися в корейських ЗМІ, коли були використані терміни «фальшиві біженці» (gajja namjin) і «справжні біженці» (jinjja namjin). Безпрецедентно велика кількість прибуваючих і раптовість їх появи на корейській землі сприяли ажіотажу в ЗМІ, тим самим створюючи політичний образ іммігрантів [8].

Значна частина антибіженської риторики пов'язана з ісламофобією, образами, сформованими ЗМІ, та кризою біженців в Європі як негативним наслідком іммігрантів [4]. На підтвердження цього судження дослідниками Тімоті С. Річ та Кейтлін Бізон за підтримки Академії корєзнавства (Сеул, Корея) було проведено дослідження для визначення впливу на сприйняття біженців з Ємену за факторами: їх загальне число, їх кількість по відношенню до числа єменців, які залишили свою країну, та релігія. Респондентам було запропоновано 5 версій запиту про те, чи повинна Корея приймати біженців. Твердження, вміщене у версії 1, з подальшим інформаційним розширенням для кожної виглядає таким чином: «Версія 1: Громадянська війна в Ємені призвела до міжнародної кризи біженців. Деякі стверджують, що за гуманітарної кризи інші держави зобов'язані приймати біженців. Інші стверджують, що прийом біженців створює потенційну загрозу безпеці. Версія 2: Заява, плюс: Приблизно 500 єменців прибули до Південної Кореї у 2018 році. Версія 3: Заява, плюс: із приблизно 300 000 втікачів з Ємену приблизно 500 єменців прибули до Південної Кореї у 2018 році. Версія 4: Заява, плюс: Приблизно 500 єменців прибули до Південної Кореї у 2018 році. Більшість із них становлять мусульмани. Версія 5: Заява, плюс: із приблизно 300 000 втікачів з Ємену приблизно 500 єменців прибули до Південної Кореї у 2018 році. Більшість із тих, що прибувають – мусульмани» [Див. дет. 11]. Відповідно до опитування найбільш високі негативні показники мають ті версії, де згадується релігія іммігрантів. У відповідь на ситуацію уряд запропонував внести зміни до закону про біженців 2013 року з метою посилення перевірки. Одним із пунктів щодо внесення стала процедура перевірки особи для підтвердження статусу. Якщо особа це не підтвердить, вона підлягає депортації. Якщо особі було двічі відмовлено в наданні статусу біженця або гуманітарного статусу, вона більш не може звертатися з такими заявами. Більша кількість випадків депортації створюється штучно, що суперечить конвенції, але є частиною національної стратегії.

Тобто незважаючи на прийняття Кореєю міжнародних договорів про біженців та їх відповідну

адаптацію до внутрішнього законодавства, наразі немає жодної призначеної установи або незалежної організації, що повністю відповідає за питання, пов'язані з біженцями. Міністерству юстиції Кореї підпорядковано Імміграційне управління, що має такі повноваження, та Рада щодо визначення статусу біженця. Крім того, в Південній Кореї процес подачі заяви на отримання статусу біженця тягне за собою кілька умов, таких як: (1) заявник повинен бути іноземцем на території Кореї; (2) заявка повинна бути подана заявником самостійно; (3) заява повинна бути подана протягом року після того, як іноземець висадиться або в'їде на територію Кореї. Проте існує безліч проблем, які необхідно подолати відносно управління Радою і Імміграційним управлінням для надання адекватної допомоги біженцям. Однак нова редакція закону має на меті розширення можливостей щодо працевлаштування біженців та носіїв гуманітарного статусу, що можна оцінити як зміни в напрямі адаптації та інтеграції іммігрантів.

Інтеграція є багатогранним процесом, основними акторами якого є іммігранти, громадянське суспільство та влада. Нерідко до цього процесу долучаються негромадські організації, волонтери, релігійні та культурні установи тощо. Інше твердження полягає в тому, що «інтеграція – це варіативна складова частина соціалізації іммігрантів, з можливостями варіації від мультикультуралізму до асиміляції, а також політики повного/часткового виключення. Державний вибір окремого напрямку або їхніх варіацій залежить від декількох параметрів, оскільки міграційні потоки ставлять перед країнами-реципієнтами ряд викликів, а саме: формування нових соціальних груп, що мають власну культурну ідентичність; нові соціально-політичні практики між політичними інститутами, громадянським суспільством та іммігрантами (від сегрегації до мирних форм існування); трансформація політичних форм та програм під тиском міграційних процесів (соціальна сфера, освіта, медицина, служби безпеки, охорона праці, міграційні служби тощо)» [1]. Окремим напрямом міграційної політики має стати політична соціалізація іммігрантів для засвоєння політичної культури суспільства-реципієнта. Однак, незважаючи на те, що корейське суспільство швидко перетворюється на полікультурне, багато хто залишається скептично настроєним щодо мультикультуралізму, базуючись на принципах корейської освіти та соціальних цінностей, що підкреслюють єдність нації. Це є причиною культурно-політичного розмежування на основі почуття національної єдності. Тобто основною тезою серед противників м'якої міграційної політики є думка, що «біженці не в змозі адаптуватися до корейського суспільства через різні релігійні та культурні відмінності» [8]. На думку британського дослідника Ч. Кукатаса, «мультикультуралізм передбачає відсутність тиску щодо асиміляції з боку країни-реципієнта, а також

відсутність існування будь-яких соціально-політичних та економічних привілеїв за етнічною і культурною ознакою» [2]. Мультикультуралізм – це не лише толерантність до різних культур, але й толерантність до різних політичних ідеологій, що також викликає труднощі серед корейського соціуму. На думку індійського вченого Р. Дхава, «незважаючи на культурну однорідність, Корея залишається розділеною країною з різкими регіональними відмінностями. Толерантність до різних ідеологій необхідна для об'єднання Корейського півострова і досягнення національної інтеграції» [3]. Політика мультикультуралізму нездатна вирішити міграційні протиріччя та бути самостійним напрямом державної політики, що було практично доведено на прикладі окремих країн ЄС.

Більшість із європейських країн відкрито критикували політику мультикультуралізму ще до глобальної міграційної кризи 2015 року. Забезпечення соціально-політичної стабільності, постійний моніторинг та контроль взаємовідносин мігрантів та населення-реципієнта, попередження конфліктних ситуацій є неодмінними умовами міграційної політики, а її центральним моментом стає інтеграція та політична соціалізація мігрантів. За даними Міжнародної організації з питань міграції, «для вирішення практичних проблем роботи міграційної політики необхідне створення та підтримання органів державної і муніципальної влади, у функціональні обов'язки яких входить взаємодія з іммігрантами та їхніми об'єднаннями» [1]. Соціально-політичні конфлікти виникають тоді, коли меншини не можуть бути легко прийняті або інтегровані домінуючою соціальною спільнотою в полікультурному суспільстві. Це також представляє їх як маргінальні соціальні групи, більш схильні вступати в конфлікт із широкою спільнотою. На думку корейського дослідника, проф. Ін-Джин Юна, «корейський підхід до мультикультуралізму має кілька відмінних рис. Політика і програми корейського уряду щодо іммігрантів орієнтовані на інтеграцію мігрантів, а не на мультикультуралізм, оскільки їхня головна мета – допомогти іммігрантам адаптуватися до корейського суспільства, без значної уваги до культурних прав. Основними бенефіціарами державної політики інтеграції мігрантів є іммігранти, які потрапили до Кореї у зв'язку зі шлюбом. Водночас значна кількість трудових іммігрантів, біженці та представники різних етнічних груп, що тривалий час мешкають на території Кореї, не потрапляють до програм інтеграції та не розглядаються урядом як відповідна цільова група» [5].

Значна кількість програм інтеграції мігрантів Південної Кореї мають на меті асиміляцію іммігрантів з корейською культурою і суспільством, а не на прийняття культур і самобутності груп іммігрантів. Також Ін-Джин Юн виокремив деякі

відмінні риси імміграції в Південну Корею, серед яких є теза щодо «закритості» корейського суспільства для біженців і прохачів притулку та висновки щодо малочисельності релігійних меншин, що не властиві корейцям (наприклад, мусульмани) [5].

Висновки. Можна зробити висновок, що наявність таких протиріч на рівні міграційної політики викликає антагонізм між іммігрантами та суспільством, оскільки для продовження проведення таких групових політик необхідно схвалення населення. Відповідно, не лише міграційна політика має стати універсальною для всіх категорій іммігрантів на рівні державної політики, а й має бути створена відповідна програма адаптації і для місцевого населення.

Отже, процеси глобалізації та трансформації призвели до інтенсифікації міграційних потоків у Республіку Корея.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дослідження з питань інтеграції, злочинів на ґрунті ненависті та дискримінації різних категорій мігрантів. Міжнародна організація з міграції (МОМ), Представництво в Україні. 2014. URL: <http://iom.org.ua/sites/default/files/study.pdf> (дата звернення: 13.08.2020).
2. Кукатас Ч. Теоретические основы мультикультурализма. URL: <http://www.inliberty.ru/library/265-teoreticheskie-osnovy-multikulturashylizma> (дата звернення: 13.02.2019).
3. Dhawan Ranjit Kumar Multiculturalism in Korea. URL: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/opinion/2016/04/162_202351.html (дата звернення: 25.05.2020).
4. Influx of refugees from Yemen divides South Korean resort island. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2018/jul/12/refugees-from-yemen-divides-south-korean-resort-island-of-jeju> (дата звернення: 19.08.2020).
5. International Migration, Migrant Integration, and Multiculturalism in South Korea. 2016. URL: <https://www.soas.ac.uk/koreanstudies/events/seminars/09dec2016-international-migration-migrant-integration-and-multiculturalism-in-south-korea.html> (дата звернення: 19.08.2020).
6. National law / Refugee / Asylum law. 2020. URL: <https://www.refworld.org/topic,50ffbce5220,50ffbce5247,,0,,,KOR.html> (дата звернення: 19.08.2020).
7. Shin-wha Lee South Korea's Refugee Policies: National and Human Security Perspectives. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/327389786_South_Korea's_Refugee_Policies_National_and_Human_Security_Perspectives (дата звернення: 25.05.2020).
8. South Korea's "Yemeni Refugee Problem." 2019. URL: <https://www.mei.edu/publications/south-koreas-yemeni-refugee-problem> (дата звернення: 19.08.2020).
9. Refugee Statistics in South Korea. 2019.12.31. URL: <https://nancen.tistory.com/2043?category=343568> (дата звернення: 19.08.2020).
10. Refugees, Internal Displacement, and the Future of the Korean Peninsula. 2017. URL: <https://beyondparallel.csis.org/refugees-internal-displacement-and-the-future-of-the-korean-peninsula/> (дата звернення: 19.08.2020).

and-the-future-of-the-korean-peninsula/ (дата звернення: 19.08.2020).

11. Timothy Rich Answering the question: should South Korea accept refugees? URL: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/answering-question-should-south-korea-accept-refugees> (дата звернення: 19.08.2020).

REFERENCES:

1. Doslidzhennia z pytan integratsii, zlochniv ya grunti nenavysti ta diskriminatsii riznyh kategorii migrantiv. Mizhnarodna organizatsiya z migratsii (MOM), Predstavnistvo v Ukraini. (2014). [Research on integration, hate crimes and discrimination against different categories of migrants. International Organization for Migration (IOM), Representation in Ukraine] URL: <http://iom.org.ua/sites/default/files/study.pdf> Дата звернення: 13.08.2020
2. Kuktaz Ch. Teoreticheskie osnovy multikulturalizma. [Theoretical foundations of multiculturalism]. URL: <http://www.inliberty.ru/library/265-teoreticheskie-osnovy-multikulturashylizma> Дата звернення: 13.02.2019)
3. Dhawan Ranjit Kumar Multiculturalism in Korea. URL: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/opinion/2016/04/162_202351.html Дата звернення: 25.05.2020
4. Influx of refugees from Yemen divides South Korean resort island. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2018/jul/12/refugees-from-yemen-divides-south-korean-resort-island-of-jeju> Дата звернення: 19.08.2020
5. International Migration, Migrant Integration, and Multiculturalism in South Korea (2016). URL: <https://www.soas.ac.uk/koreanstudies/events/seminars/09dec2016-international-migration-migrant-integration-and-multiculturalism-in-south-korea.html> Дата звернення: 19.08.2020
6. National law / Refugee / Asylum law (2020). URL: <https://www.refworld.org/topic,50ffbce5220,50ffbce5247,,0,,,KOR.html> Дата звернення: 19.08.2020
7. Shin-wha Lee South Korea's Refugee Policies: National and Human Security Perspectives (2019). URL: https://www.researchgate.net/publication/327389786_South_Korea's_Refugee_Policies_National_and_Human_Security_Perspectives Дата звернення: 25.05.2020
8. South Korea's "Yemeni Refugee Problem" (2019). URL: <https://www.mei.edu/publications/south-koreas-yemeni-refugee-problem> Дата звернення: 19.08.2020
9. Refugee Statistics in South Korea (2019.12.31) URL: <https://nancen.tistory.com/2043?category=343568> Дата звернення: 19.08.2020
10. Refugees, Internal Displacement, and the Future of the Korean Peninsula (2017). URL: <https://beyondparallel.csis.org/refugees-internal-displacement-and-the-future-of-the-korean-peninsula/> Дата звернення: 19.08.2020
11. Timothy Rich Answering the question: should South Korea accept refugees? URL: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/answering-question-should-south-korea-accept-refugees> Дата звернення: 19.08.2020

Refugee crisis and immigration processes of the Republic of Korea

Shvets Svitlana Leonidivna

Candidate of Political Science,
Assistant at the Department
of Political and Law,
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K.D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26,
Odesa, Ukraine

The article is examined the immigration processes of the Republic of Korea, which are the consequences of globalization and the refugee crisis. Considerable attention is paid to transnational migration and the problem of reception and integration of immigrants into Korean society in the context of national identity preservation policies. It's is carried out the analysis of immigration processes and transformation of migration policy of the Republic of Korea. The article is used general and special-political research methods to obtain scientific results, namely methods of analysis, comparison, synthesis, deduction, method of structural-political analysis and others. There is determined the main determinants of intensification of migration processes. It's identified the categories of immigrants that are most characteristic of the Republic of Korea, as well as the specifics of immigration policy. The article is determined the influence of labor migration on the formation of the migration policy of the Republic of Korea and there are analyzed the processes of transformation of the country into a country-recipient of migrants. The article is analyzed regulations on the problems of determining refugee status. It's being reviewed the socio-political refugee crisis on the Korean island of Jeju. The article is analyzed the readiness of the society of the Republic of Korea to accept refugees and other categories of immigrants in the conditions of preservation of traditions. It's examined isolation of the issue of granting humanitarian status to immigrants and its difference from other migration statuses. It's determined the ways of solving the migration problems of the Republic of Korea. The article is analyzed the approach of the Korean government to the policy of integration and multiculturalism and its specifics in the Republic of Korea. There is analyzed the main beneficiaries of integration policy in the Republic of Korea. It is determined that the processes of transformation of migration policy and procedures for the integration of immigrants into Korean society are slowed down by the unwillingness of society and political institutions to change in the context of preserving national identity. There is evaluated activities of non-governmental organizations in the process of integration of refugees and other categories of immigrants.

Key words: immigrants, migration policy, refugees, multiculturalism, integration, migration conflict, adaptation.